IZ LAJIČKIH USTA

(Problem pastve u neboderskim naseljima)

Nije to moja ideja. Čuo sam je iz lajičkih usta.

Razgovarao sam sa jednim, starijim, zagrebačkim intelektualcem, praktičnim katolikom.

Dobila mu je, udata, kći novi stan na periferiji Zagreba. U jednoj ogromnoj stambenoj novogradnji: možda dosada najvećoj u Zagrebu. U kućetini ima 300 stanova. A stanara? Ima ih, svakako, više nego što su negda brojile naše prosječne seoske župe. Od toga će biti, — računao je on, — najmanje pet stotina djece. A to je samo početak. Novi neboderi već niču unaokolo. I nicat će sve više. Opet s hiljadama, gradskih, stanovnika: katolika najviše.

Kako da Crkva, da duhovna pastva, nađu put do toga svijeta? Kako da ga pastoriziraju? Župa su i župska crkva, za gradska shvaćanja predaleko. Nitko tih ljudi, te djece, ne okupi u župskoj crkvi! Ni na zajedničku vjersku pouku, a kamo li na onu individualnu. A danas je i ta potrebna. Bez nje nema ništa. Svaki taj građanin, svaki taj mladić i djevojka, svaki dječak i djevojčica, imaju svoje probleme.

Na stare se načine ne da tu puno učiniti, pa ni da su župnik i kapelan najrevniji i najneumorniji.

Njemu izgleda, da nema druge, nego Crkvu dovesti, još bliže, k tim ljudima: direktno je ubaciti, useliti, među njih. Mora netko od Crkve biti s njima: među njima stanovati.

On je to i konkretizirao. Treba da i jedan svećenik kupi ili, barem, iznajmi stan u toj kući. Etažni stan. I časne sestre isto tako. Pa da taj svoj stan, i izvana, markiraju kao pastoralnu postaju: nekim natpisom. Da ljudi odmah vide, koga imaju u blizini i kamo treba da se obraćaju u svojim duhovnim potrebama. Da ih svaki čas mogu lako naći. I da mogu, odmah tu, na licu mjesta, — barem jednim dijelom, — udovoljiti svojim vjerskim dužnostima. I slušati misu. I ispovijediti se. I dobiti, — djeca i omladina, a po potrebi i odrasli, — i katehetsku ili prebračnu pouku. Svakoga bi čovjeka i ženu, svako dijete, oko sebe ti crkveni ljudi lično poznavali. Sa svakim bračnim parom, sa svakom obitelji, mogli bi podržavati društvene i susjedske veze. Apostolske, dakako: po svom bitnom karakteru. Ali i one karitativno-socijalne. A informacije bi crpli iz prve ruke: iz neposrednog opažanja. Pastoralna evidencija i kontrola mogla bi biti, relativno, savršena. Onako nekako, kako je to na malim seoskim župicama, gdje svatko svakoga poznaje.

Čudio sam se, dok sam ga slušao. Kako je sve to realno! Kako je dobro uočio problem! I kako mu je našao, — ili, u najmanju ruku, naslutio, — rješenje, koje je, zapravo, jedino moguće!

Odmah su mi pale na pamet jadikovke naših sarajevskih župnika na praktičnu bespomoćnost njihove pastve u onim, neboderskim, naseljima na Grbavici i drugdje. A sjetio sam se odmah i nekih ideja sa katoličkog zapada: prijedloga (iz Francuske), da se duhovna pastva, osobito ona u industrijskim krajevima, koncentrira u velikim svećeničkim zajednicama, s ekskurencijom, i učini tako ekipnom i pokretnom; pokušaja i eksperimenata (u Sjedinjenim Državama), da se vjernici pastoralno okupljaju po profesijama, afinitetima, izobrazbi, dobi, u zasebne skupine, »župe«, slobodne i neteritorijalne.

Problem je zapravo u svim tim slučajevima isti, i ako je zahvaćen i promatran sa raznih stanovišta; i ako su rješenja, koja mu nalaze, kojiput pomalo i jednostrana.

Meni se, na primjer, ne sviđa američka ideja, da se vjernici, mjesto po teritoriju okupljaju po staležima, dobi, inteligenciji, sumišljeništvu i duhovnim simpatijama. Praktično je neprovodiva: osim da napustimo hijerarhijski princip i svećeničko vodstvo crkvene zajednice: tko bi tolikim, heterogenim, skupinama osigurao svećenika i duhovnog vođu! Po ljudsku, brzo bi se to izrodilo u »karizmatičko« sektarstvo i u religioznu anarhiju. A idealno to ne bi bilo ni sa socijalno-društvenog gledišta. Ne smijemo stvarati novih »klasa«, nove oligarhije, nove »aristokracije«: ni one intelektualne. Sa evanđeoskog i kršćanskog, dakako, još manje. Nikada kroz povijest nije Crkva, u svom liturgijsko-pastoralnom životu, okupljala vjernika po staležima: naprotiv, ona je, iz načela i programatski, uvijek pred Bogom držala skupa i »velike« i »male« i inteligentne i neinteligentne. Sve su te razlike među ljudima previše sitne, kad oni stoje pred Bogom. Ono, što im svima treba, — milost i otkupljenje, — to ne dolazi od ljudske pameti, nego iz srca, prosvijetljena vjerom i poučena Duhom Svetim. »Svi ste vi braća«, govorio nam je Krist (Mat. 23, 8.). A Apostol upravo s emfazom ističe, da među kršćanima nema ni roba ni slobodnjaka, ni Grka ni barbarina, ni muža ni žene (Rim. 10, 12.; 1. Kor. 12, 13.; Gal. 3, 28.; Kol. 3, 11.). Kršćanstvo je religija zajedništva i bratstva sviju, koji su djeca Božja. Ako u njemu treba rastavljati staleže i davati in poseban odgoj i pouku, to smije biti samo u neoficijelnim formama vjerske aktivnosti; ne u oficijelnima i bitnima.

No stoga za što pogodnije teritorijalno okupljanje vjernika govore svi momenti: i nadnaravni i naravni: To je naprosto pastoralni imperativ vremena. I tu se duhovna pastva apsolutno mora prilagođivati novim socijalnim pojavama i prilikama: konkretno sve većoj seobi ljudi u gradove i novom sistemu nastambi: u gusto zbijenim, mamutskim, naseljima.

S te je strane sugestija ovoga katoličkog lajika potpuno na mjestu. I dobro nam je došla. Drugoga načina odista nema. Valja pastvu i svećenika približiti tim masama vjernika na okupu. I lokalno, i društveno.

O pojedinostima se, dakako, može raspravljati. A valja računati i sa faktičnim mogućnostima. I materijalnima, i personalnima. Jedva da ćemo mi ikada imati toliko svećenika, da bismo mogli po jednoga smjestiti u svaku veću skupinu gustih i velikih gradskih naselja: u svaki grozd nebodera i stambenih »kasarni«. Ali uguščivati moramo svoje pastoralne postaje to više, što se radi o većim aglomeracijama kuća i ljudi. A u koliko na sve takve točke ne možemo dovesti svećenika, mogli bismo dovesti sestre. Sa specifičnom zadaćom, da ispomažu u duhovnoj pastvi i da drže kontakte sa vjernicima na svome terenu, u svojoj okolici.

Možda bismo, za početak, mogli baš na to obratiti pažnju. O apostolatu redovnica puno se danas govori i piše, ali, — budimo iskreni, — praktično smo dosada na tom polju učinili vrlo malo. I gdje ima ženskih samostana i zajednica, makar i onih manjih, župskih, malo gdje su se sestre uspjele aktivnije ukopčati u vjersko-moralni život svoje okolice i svojih susjeda. Prodaju možda svojim susjedima mlijeko, odu im na televiziju, ali da bi vodile o njima sustavnu pastoralnu evidenciju, — barem kao epskozitura i informa-

tivni organ župe, — i po planu radile na formiranju njihova vjersko-obiteljskog života i pomagale im u odgoju djece, toga skoro nigdje nema. A moglo bi biti: na mnogim mjestima. Tko im brani, da to rade? Diskretno, to se zna, i iz izrazito nadnaravnih motiva.

Na ništa, valjalo bi o ovome razgovarati. Prvotno između klera i redovnica, a na inicijativu i uz posredovanje viših crkvenih vlasti. I započeti bi trebalo. Skromno, ali i odlučno. Svi, eto, — i lajički vjernici, — vide, da je tomu došlo vrijeme. I jest!

Č.

CRKVA I MODERNI ČOVJEK

Čovjek je uvijek jedan te isti. Zašto baš trebamo govoriti o nekom modernom čovjeku? U čemu se sastoji razlika današnjih ljudi i pred izvjesno vrijeme? Značenje termina je u tom što zbog nastale promjene u svijetu današnji ljudi imaju nove položaje, nove poglede, želje, težnje i tolike nove stvari.

Promatrajući čovjeka u novom svijetu i novim povijesnim uvjetima ponetko pomišlja da Crkva nije više u stanju dati svijetu nikakve novosti. Društveni napredak predstavlja se više u čisto ljudskom pogledu nego u čisto religioznom. Da su slijedili Crkvu, ne bi, kažu, postigli današnji napredak.

Čovjek i napredak

U odnosu na shvaćanje ljudskog napretka ima danas dosta dvoličnosti i nejasnih i neiskristaliziranih stavova i tumačenja. Sigurno mi danas gledamo na svijet u mnogočemu drukčije nego se nekoć gledalo. Ipak, moramo se sjetiti da čovjekova veličina nije samo u tome da zavlada svijetom. Često se pretpostavlja da je čovjek tim napredniji što više podloži svojoj volji i svojim ciljevima i interesima stvari u svijetu.

U odnosu na ovo postavljamo pitanje, da li je čovjek doista stupio u dodir sa svijetom u svojem punom dostojanstvu ili je tom prigodom izgubio nešto od svoje osobne veličine?

Crkva nije nikada priječila čovjeku da bude ono što jest i što treba da bude. Prije svega, Bog tako hoće, a u drugom redu, još nismo otkrili potpuno što znači princip iz sv. Pisma da je pojedinac, konkretni čovjek, stvoren na sliku i priliku Božju. Čovjek nosi u sebi bogatstvo X. Ovo je točka gdje se razilaze Crkva i moderni ljudi. Crkva promatra veličinu čovjeka u odnosu prema Bogu, a moderni ljudi često puta šute i ne žele govoriti o tom odnosu, a poneki ideološki pravci čak gledaju u religiji degradaciju čovjeka.

Današnji čovjek postoji jednako kao i onaj pred sto godina, ali između današnjih ljudi i onih pred sto godina ima dosta razlika.

Kako se čovjek sastoji od tijela i duše, tako isto Crkva priznaje opstojnost dviju stvarnosti: ona duhovna, koju zovemo religiozna i ona društvena, koju možemo nazvati moderni čovjek. Opstoji Crkva i Država.

Čovjek u svojem životu mora uskladiti dobra obaju društava. Pitanje je da li mora dati veću važnost jednoj ili drugoj strani? Zastupamo mišljenje da je organiziranje života bez Boga ustvari organiziranje protiv samog čovjeka. »Ekskluzivni humanizam je neljudski« (Lubac).